

Міністерство
освіти і науки
України

Міністерство освіти і науки України

Національний університет біоресурсів і
природокористування України

Механіко-технологічний факультет

НДІ техніки і технологій

Кафедра транспортних технологій та засобів у АПК

Представництво Польської академії наук в Києві

Польська академія наук відділення в Любліні

Академія інженерних наук України

Українська асоціація аграрних інженерів

**ЗБІРНИК ТЕЗ
доповідей
III Міжнародної
науково-практичної конференції
«Автомобільний транспорт та інфраструктура»**

AutoTransport and Infrastructure

23-25 квітня 2020 року
м. Київ

УДК 656

**ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЕКСПОРТНИХ
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ОПЕРАЦІЙ**

Кутья О.В., викладач

Бережна Н.Г., к.т.н., доц.

*Харківський національний технічний університет сільського господарства
імені Петра Василенка*

t_t_1@i.ua

З точки зору українського законодавства, експорт – це продаж товарів українськими суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності іноземним суб'єктам господарської діяльності з вивезенням або без вивезення цих товарів через

митний кордон України, включаючи реекспорт товарів. При цьому термін реекспорт (реекспорт товарів) означає продаж іноземним суб'єктам господарської діяльності та вивезення за межі України товарів, що були раніше імпортовані на територію України.

Крім цього, експорт є окремим митним режимом, відповідно до якого українські товари випускаються для вільного обігу за межами митної території України без зобов'язань експортера щодо їх зворотного ввезення. Митне законодавство України передбачає, що товари, які експортуються за кордон та поміщені у такий митний режим, все ж таки можуть бути повернуті особі, яка їх експортувала (тобто реімпортовані). Умовами для реімпорту є невиконання або неналежне виконання зовнішньоекономічного договору, за яким такі товари експортувалися, інші обставини, які перешкоджають виконанню даного договору (наприклад, форс-мажорні). Крім цього, товари мають бути повернуті в Україну не пізніше шести місяців з моменту їх вивезення та перебувати у такому ж стані, за винятком природних змін їх якісних та/або кількісних характеристик за нормальних умов транспортування, зберігання та використання. Митний кодекс України встановлює також додаткові умови для можливого реімпорту товарів.

Розглянемо особливості правового регулювання експортної діяльності.

По-перше, експорт – це складний та тривалий процес, до якого залучено велику кількість дійових осіб, починаючи від держав експорту та імпорту та завершуючи споживачами товарів, регламентується правовими актами різного рівня, юридичної сили та галузевого спрямування. Експортну діяльність визначають правові акти трьох рівнів: міжнародні акти, внутрішнє законодавство держав та експортні контракти, які укладаються при здійсненні таких операцій

Міжнародні угоди Світової організації торгівлі, укладені державами-членами СОТ, встановлюють значну кількість принципів та правил, відповідно до яких має здійснюватися взаємна торгівля між державами, а також компаніями, що зареєстровані у цих державах. Ці угоди стосуються митної класифікації товарів, митних платежів, квот та інших заходів нетарифного регулювання, особливостей торгівлі окремими групами товарів.

Конвенція ООН «Про договори міжнародної купівлі-продажу товарів» достатньо активно застосовується іноземними компаніями, які ведуть торгівлю на міжнародних ринках. Ця конвенція також може бути використана і українськими суб'єктами при укладанні експортних контрактів.

Національне законодавство України встановлює особливості ведення вітчизняними суб'єктами експортної діяльності, митного оформлення товарів та в цілому регламентує порядок здійснення експортних поставок. Окремі аспекти експорту та пов'язані з ними відносини можуть регулюватися міжнародними та внутрішніми торговельними або іншими звичаями – тобто правилами, які не мають прямого закріплення у тексті конкретного правового акту, але застосовуються на практиці сторонами зовнішньоекономічних договорів, банками, перевізниками тощо. Правила INCOTERMS є одним із

прикладів, які активно використовуються при здійсненні експортних операцій. Велике значення правила мають у сфері торговельного мореплавства.

Зовнішньоекономічний контракт, укладений між експортером та його іноземним контрагентом, є документом, який визначає взаємні права та обов'язки цих суб'єктів щодо експорту визначеної продукції у встановлених кількості та якості. Також він визначає ціну товару, терміни та умови поставок, інші індивідуальні особливості експорту. Окрім зовнішньоекономічного контракту, в процесі своєї діяльності експортери укладають інші види договорів, які регулюватимуть інші відносини, що виникають під час експорту.

Ще однією юридичною складовою експортної діяльності є її міжнародний характер. Така діяльність виходить за межі однієї держави, в її процесі виникають правові відносини, які пов'язані з кількома юрисдикціями або правовими системами різних держав.

Митне законодавство застосовується при оформленні ввезення української продукції на територію цільової країни. Від партнерів-імпортерів продукції може вимагатися отримання спеціальних імпортерських ліцензій для ввезення українських товарів або навіть проведення їх митного оформлення в Україні. Беззаперечно, валютне та податкове законодавство держави імпорту застосовується у процесі експортної діяльності. Крім того, норми іноземного права можуть регулювати порядок укладання, форму, зміст та виконання зовнішньоекономічного контракту, процедури вирішення спорів між його сторонами, а також інші аспекти експортної діяльності.

Для вітчизняних експортерів визначальним у регулюванні експорту є чинне на момент здійснення експортної операції законодавство України – кодекси та інші закони, постанови КМ України, укази Президента, накази міністерств та інших органів виконавчої влади. Саме ці акти, простими словами, визначають хто, що та у який спосіб може експортувати. Звісно, перелічувати усі чинні на сьогодні акти, що стосуються окремих аспектів експортної діяльності, немає можливості, проте основні з них все ж таки слід згадати.

Так, базовими законами, які визначають зміст, принципи, види, суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності є Господарський кодекс України та Закон «Про зовнішньоекономічну діяльність». Правове регулювання окремих видів експортної діяльності здійснюється спеціальними законами, наприклад, Законом «Про регулювання товарообмінних (бартерних) операцій у зовнішньоекономічній діяльності». Закон України «Про міжнародне приватне право» встановлює порядок регулювання відносин, які виникають при провадженні експортної діяльності, у разі виникнення суперечностей (колізій) між правом різних держав, яке може бути застосоване до таких відносин. Зокрема, цей закон стосується визначення правового статусу сторін зовнішньоекономічного договору, які є іноземними контрагентами, правил вибору сторонами права, що буде застосовуватися до такого договору, форми зовнішньоекономічного контракту тощо.

Митний кодекс України є вкрай важливим актом, який комплексно регулює порядок та процедури митного оформлення товарів, що

експортуються. Цивільний кодекс України встановлює форми розрахунків за контрактами, які можуть застосовуватися, а Закон «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» визначає основні правила розрахунків за експортними контрактами, які здійснюються у іноземній валюті. Господарський процесуальний кодекс України містить норми, які визначають порядок розгляду спорів, що виникають у процесі здійснення експортної діяльності та можуть розглядатися господарськими судами України, а Закон «Про міжнародний комерційний арбітраж» пропонує сторонам зовнішньоекономічних договорів альтернативний спосіб вирішення спорів між ними – звернення до спеціального арбітражного органу.

Література

1. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 № 959-ХІІ (Редакція станом на 13.02.2020) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12>
2. Господарський кодекс: Закон України від 04.02.2005 (редакція станом на 04.04.2020) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
3. Larina, T., Kravcov, A., Berezhnaja, N., Kutiya, O., & Fenenko, K. (2019). Implementation of logistic approaches in forming the agricultural export strategy in Ukraine. *Journal of Sustainable Development of Transport and Logistics*, 4(1), 16-24.